

TEKST: TOM HAINES
VORM: TIFFANY BLOEMEN

IRENE HEMELAAR
STICHTING PROGAY
43 JAAR OUD

LATTEND
FUNCTIE: TOT EN MET 30
APRIL VOORZITTER, SINDS 1 MEI
DIRECTEUR VAN PROGAY

25 JAAR EXPRESZO MET IRENE HEMELAAR

TERUG IN DE TIJD MET REDACTEUREN VAN TOEN.

Het komend jaar vieren we dat Expresso 25 jaar bestaat. Vanaf dit nummer duiken we daarom in de archieven om terug te kijken naar de artikelen van toen. Mét de redacteuren van toen. In deze speciale Gay Pride-editie reflecteren we met Irene Hemelaar, inmiddels directeur van Stichting ProGay, de organisatoren van de Gay Pride.

Wanneer was je werkzaam bij Expresso en hoe kwam je er terecht?

Ik denk dat het 1992 was dat ik voor Expresso ging schrijven. Ik zal toen 22 of 23 jaar zijn geweest. Via een vriendin kwam ik terecht bij Remco van Dam, die in die tijd volgens mij hoofdredacteur was. Bambi (tegenwoordig Bamber) Delver schreef ook voor het blad.

Er werd vanuit huis gewerkt, ook door de hoofdredactie. Gelukkig woonde Remco in Diemen, dus dat was vanuit het centrum nog wel te behappen. Let wel: ik was zo'n Amsterdamer die nog net de ring over ging om haar familie in Osdorp te bezoeken, maar voor de rest kwam ik praktisch nooit de stad uit, haha!

**MAAR IN DIE TIJD,
ZONDER INTERNET,
WAREN ER NIET
ZOVEEL ICONEN.**

Niet alleen het uiterlijk van Expresso is veranderd. Vaak wordt gezegd dat Expresso in de begin jaren wat brutaler was. Kan je zeggen dat de rol van het blad is veranderd?

Expresso was toen nog een zwart-wit blaadje in A4. Aan de ene kant was het wat radicaler. Er viel immers nog veel meer te bevechten dan nu. Ik kan me herinneren dat er in die tijd een keer een verjaardagskalender werd gepubliceerd met hierop de verjaardagen van bekende, maar met in mijn herinnering ook vermeende

homo's en lesbo's. Mensen 'outen' is en vind ik nu niet meer oké. Maar in die tijd, zonder internet, waren er niet zoveel iconen. Voor meisjes al helemaal niet: La Pat, Tosca Niterink, Mathilde Santing en Melissa Etheridge. Je was verheugd met iedere BN'er die ook zo was. Het accent in Expresso lag toen wat meer op mannen dan op vrouwen. Ik zie dat er nu flink aan wordt getrokken!

Ik weet ook dat mensen toen niet erg happig waren om op de foto te gaan. Dat kun je nu haast niet meer voorstellen. Op veel plaatjes stonden mensen alleen met de rug, bijvoorbeeld.

Het was bovendien net de begintijd van de computer. Ik weet nog wel dat ik voor het eerst een artikel voor Expresso ging schrijven en dat ik nog telkens naar een vriendin toe moest die een computer had, om het artikel in te typen in *Word Perfect*. Thuis had ik het dan eerst op papier geschreven. Opslaan ging toen nog op een reusachtige slappe floppy of een diskette. Haha, oma vertelt.

Zijn er momenten of artikelen waar je nog bijzondere herinneringen aan hebt?

Ik heb in diezelfde periode een romantische fantasie over Willeke Alberti geschreven in de rubriek 'Fans'. Van haar was ik al fan sinds ik me kan heugen. Hoe groot was mijn geluk dat Willeke vorig jaar tijdens het slotfeest van de Amsterdam Gay Pride haar nummer 'Samen Zijn' met mij wilde zingen!

Verder schreven we in '93/'94 met een groep vriendinnen de soap "De Gele Rat" over een biseksuele stewardess die allerlei seksavonturen beleeft op haar reizen. Wat een hilarische tijd hebben we met elkaar gehad, bij het verzinnen en uitwerken van de verhaaltjes.

Waarom wilde je 'Enid Blyton en Het Lesbisch Lezen' nog een keer in het blad?

Wat ik al eerder zei: je bent zo op zoek naar herkenning. Toen ik lesbische studies deed aan de UvA, kwam de docente renée hoogland (zonder hoofdletter! Red.) met een artikel van Maaïke Meijer over lesbisch lezen. Als grote liefhebber van kinderboeken, vielen toen voor mij véle stukjes op hun plek voor wat betreft de lesbische personages in de kostschoolboeken van Enid Blyton. Ik kon me altijd bijzonder goed met de dweepsters identificeren, die hun favoriete lerares op een voetstuk plaatsten.

En dat ik niet de enige ben, bleek toen in 2003 Esther Bremer en Anja de Crom het vervolg op de Pitty-reeks schreven met 'Pitty naar College', waarin al mijn dromen uitkwamen. Het mooie was, dat ik ook weer via via met de auteurs in contact kwam dankzij mijn artikel en een inhoudelijke redactie heb mogen doen.

Tot slot: er is momenteel een discussie, begonnen door Henk Krol, over de vraag of LHBT-emancipatie in Nederland niet al voltooid is. Hoe kijk je daar als organisatie van de Amsterdam Gay Pride tegenaan?

Zolang er sprake is van genderongelijkheid, roze jongeren veel vaker een wens tot zelfdoeding hebben dan heterojongeren en de sociale acceptatie van LHBT's flinterdun is, blijft er op sociaal vlak nog steeds wat te bevechten. En verder vind ik het belangrijk dat sterke landen en steden een podium bieden voor misstanden elders in de wereld en waar mogelijk hierin samenwerken. Voor de Amsterdam Gay Pride zetten we daar dan ook blijvend op in.

FRAGMENT

ENID BLYTON EN HET 'LEZEN ALS LES30'

'Alleen Annemarie en Alison keken die morgen met bewondering naar juffrouw Wilcox. Ze vonden allebei dat hun geliefde lerares er erg knap uitzag met haar vlammende donkere ogen en haar ravenzwarte haren helemaal in de war' 'Dank je wel Alison', zei ze met haar diepe stem, die altijd veel indruk maakte op Alison en Annemarie, 'jij bent altijd bij de hand als ik je nodig heb.' Annemarie keek boos. Ze was altijd jaloezers als juffrouw Wilcox Alison zo prees. De klas keek vol leedvermaak naar dit kleine terzijde.'

----- Irene Hemelaar -----

Dit zijn twee passages uit 'De Dolle Tweeling Overwint', een van de boeken uit de kostschoolreeks 'De Dolle Tweeling', in de jaren veertig geschreven door Enid Blyton voor meisjes van negen tot twaalf jaar. In deze serie komt het meisje Alison voor, die altijd dweept met, of 'verliefd' wordt op mooie klasgenotes of intrigerende leraressen. Haar klasgenoten begrijpen die adoratie niet zo en plagen haar ermee.

Alison staat alleen in deze gevoelens. Blyton heeft vast niet bedoeld met Alison een 'lesbisch' karakter neer te zetten, of überhaupt 'lesbisch' te schrijven (haar lezerspubliek is tenslotte nog kind en niets in haar biografie wijst erop dat zij zelf in die zin warme gevoelens voor vrouwen koestert). Toch lijkt het mogelijk deze reeks lesbisch te interpreteren.

Uitgaand van het 'Lezen als Lesbo's' dat Maaïke Meijer in 1988 introduceerde is het de (lesbische) lezer die bepaalt of een tekst lesbisch is of niet, ongeacht de gaardheid van de auteur, het specifieke thema van de tekst, of de doelgroep hiervan. De lezer gaat af op haar eigen intuïtie, historische kennis, haar sensibiliteit voor maskers en signalen en haar verlangen lesbische betekenissen in de tekst te willen lezen. Vooral dat laatste is van groot belang bij het lesbisch lezen van kinderboeken. Een kind weer meestal niet hoe het gaard is, maar identificeert zich bij het lezen wel met bepaalde personages, herkent situaties (het kind dweept bijvoorbeeld zelf ook) of ondergaat een prettige sensatie bij een beschrijving zoals in de eerste passage hierboven.

Voor de welbewuste en de in de lesbische literatuur en geschiedenis ingelezen lezer zijn meer lesbische elementen zichtbaar in de tekst. In de oudheid had Sappho een soort 'school' waar ze jonge meisjes leerde hoe ze de liefde konden bedrijven, zodat hun toekomstige echtgenoten ervaren min-

naressen huwden. Gebaseerd op dit idee is de 'school' sinds de achttiende eeuw de plaats bij uitstek om liefdes tussen vrouwen te laten afspelen.

In deze (kostschool) romantiek keren altijd een paar basiselementen terug. Ten eerste is het jonge meisje altijd gepassioneerd en onschuldig. De oudere vrouw, het object van het jonge meisje is het bewonderen waard, mooi en gecultiveerd. Alison in 'De Dolle Tweeling' is uiteraard onschuldig, en de gevoelens die ze voor haar idolen koestert zijn vol passie. Haar objecten zijn altijd gevleid met haar aandacht en laten zich de bewondering graag aanleunen. Ook zijn ze of door hun mooie uiterlijk, of artisticeit het bewonderen waard, bijvoorbeeld de passage '... juffrouw Wilcox was heel knap. Ze was erg belezen, had een uitstekend geheugen en ze wist die dingen uit te pikken waar de meisjes belang in stelden.'

Tot slot. Dankzij het 'Lezen als Lesbo' is het mogelijk om het lesbische in kinderboeken als 'De Dolle Tweeling' te lezen. Voor zich bewuste lezeressen is dit interessant, want er valt veel lesbisch in de tekst te ontdekken. Kinderen kunnen eigenlijk alleen afgaan op herkenning van hun eigen gevoelens. Er zijn passages in de tekst die verlangen op kunnen roepen, maar toch wordt vooral anti-propaganda gemaakt voor het lesbische. •